

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Ruonakangas, Santra; Kannasoja, Sirpa

Title: Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estävät tekijät

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat 2023

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Ruonakangas, S., & Kannasoja, S. (2023). Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estävät tekijät. In K. Närhi, S. Kannasoja, T. Kokkonen, N. Rantamäki, & S. Ruonakangas (Eds.), *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa* (pp. 117-134). Jyväskylän yliopisto. Sophi, 154.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9712-0>

7.

Rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estävät tekijät

Santra Ruonakangas & Sirpa Kannasoja

Tässä luvussa tarkastellaan sitä, millaiset tekijät estävät sosiaalityöntekijöitä tekemästä rakenteellista sosiaalityötä. Tieto estävistä tekijöistä on tärkeää, jotta eri toimijoiden on mahdollista tehdä vaikuttavia toimia esteiden poistamiseksi tai ainakin vähentämiseksi. Näin toimien rakenteellisen sosiaalityön tekeminen mahdollistuisi jokaisen sosiaalityöntekijän työnkuvassa.

Kyselytutkimukseen osallistuneita sosiaalityöntekijöitä pyydettiin avokysymyksellä kuvailemaan rakenteellisen sosiaalityön tekemisen suurimpia esteitä. Vastaukset analysoitiin aineistolähtöisesti (ks. tarkemmin Kannasoja & Ruonakangas, luku 4.5 tässä teoksessa).

Taulukko 1. Rakenteellisen sosiaalityön esteet (mainintojen määrän prosentuaalisessa järjestyksessä)

Organisaatio (67,4 %)	Resursointiin liittyvät puutteet ja haasteet (54,2 %)	Rakenteelliseen sosiaalityöhön ei resursoida (32,5 %) Resurssien ja työmäärän epäsuhta (27,2 %) Kehittämiseen ja suunnitteluun ei resursoida (7,7 %) Säästö- ja tehokkuuspaineet (5,1 %)
	Rakenteellisen sosiaalityön organisointiin liittyvät puutteet (29,1 %)	Puutteet rakenteellisen sosiaalityön johtamisessa (13,5 %) Tietotyön jäsenymättömyys osana organisaation toimintaa (7,9 %) Puuttuva toimintasuunnitelma (7,0 %) Rakenteellisen sosiaalityön jäsenymättömyys osana julkishallinnollista työtä (5,8 %) Rakenteellisen sosiaalityön keskustelukulttuurin puuttuminen (5,0 %) Rakenteellisen sosiaalityön jäsenymättömyys osana sosiaalityöntekijöiden tehtäväkuvaa (3,2 %) Rakenteellisen sosiaalityön kehittämishankkeiden irrallisuus (0,7 %)
	Monitoimijaisen yhteistyön puute (9,1 %)	Hallintorajat ylittävän yhteistyön vähäisyys (5,0 %) Sosiaalityöntekijöiden, johdon ja poliittisten päättäjien välinen vuorovaikutus (2,1 %) Sosiaalityön sisäisen yhteistyön vähäisyys (1,5 %) Yhteistyön vähäisyys kuntalaisten kanssa (1,2 %) Yhteisen keskustelun ja kehittämisen mahdollistavien foorumien puute (0,9 %)
	Vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät haasteet (6,3 %)	Vaikuttamisväylien puuttuminen (4,4 %) Hiijentämisen kulttuuri (2,2 %)
	Joustamattomat rakenteet ja käytännöt (4,3 %)	Byrokraattinen organisaatorakenne (3,9 %) Vakiintuneet toimintakäytännöt (0,3 %)
Professio (22,1 %)	Rakenteellisen sosiaalityön osaamisen puutteet (13,5 %)	Vaikuttamiseen liittyvän osaamisen puute (5,1 %) Rohkeuden puute toimia mandaatin edellyttämällä tavalla (5,0 %) Käsitys rakenteellisesta sosiaalityöstä puutteellista (4,8 %) Koulutuksen puute (1,2 %)
	Professionaalisen tuen puute (8,4 %)	Hiijaisuuden kulttuuri (2,6 %) Kollegoiden tuen puute (2,6 %) Yksilökohtaiseen työskentelyyn painottuva toimintakulttuuri (2,6 %) Ohut käytännön ja tutkimuksen suhde (1,5 %)
	Henkilökohtaiset syyt (4,8 %)	Motivaation puute (3,1 %) Leimaantumisen pelko (2,4 %)
Yhteiskunta (15,2 %)	Haasteet sosiaalityön asemassa osana sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää (12,5 %)	Haasteet sosiaalityön resursointiin ja työskentelyolosuhteisiin liittyen (9,1 %) Päätöksentekijöiden tiedon puute (2,1 %) Heikko sosiaalityön asema palvelujärjestelmässä (1,4 %) Riittämätön kansallinen ohjaus (0,5 %)
	Yhteiskunnallinen asenneilmapiiri (3,8 %)	

Lähes seitsemänkymmentä prosenttia vastaajista (67,4 %) nosti esiin esteiden olevan yhteydessä organisaatioon, jossa sosiaalityöntekijät työskentelevät. Reilu viidesosa (22,1 %) ilmaisi esteiden johtuvan profession sisäisistä tekijöistä ja vajaa kuudesosa (15,2 %) yhteiskunnallista tekijöistä. (Ks. taulukko 1.) Tulokset avataan sisällöllisessä järjestyksessä siten, että ensin kuvataan vastaajien esiin nostamia yhteiskunnallisia tekijöitä, jotka yhteiskunnallisena kontekstina (Mullaly 2007) ovat vaikuttamassa organisaatioiden, mutta myös profession tasolla esiintyviin esteisiin. Toisena kuvataan organisaatioihin liittyvät rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteet, ja koska lopulta niin yhteiskunnallinen kuin organisatorinenkin konteksti ja niistä nousevat rakenteellisen sosiaalityön tekemistä haastavat tekijät ovat vaikuttamassa itse profession mahdollisuuksiin tehdä rakenteellista sosiaalityötä, professiotasolla ilmenevät esteet kuvataan viimeisenä.

7.1 Yhteiskuntaan liittyvät rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteet

Sosiaalityöntekijöiden mainitsemat yhteiskunnalliset esteet jakautuvat *yhteiskunnallisesta asenneilmapiiristä* johtuviin esteisiin sekä haasteisiin, jotka liittyvät *sosiaalityön asemaan osana sosiaali- ja terveystaloustalouden järjestelmää* (ks. taulukko 1). Sosiaalityöntekijöiden mukaan *yhteiskunnassamme vallitseva asenneilmapiiri* ei ole suosiollinen sosiaalityöhön liittyville sosiaalisia ongelmia ja erilaisia yhteiskunnallisia epäkohtia esiin nostaville kysymyksille (ks. myös Ruonakangas 2021, 72). Sosiaalityöntekijät nostivat esiin yhteiskunnassamme vallitsevan uusliberalistisen arvopohjan, yksilönvastuuta korostavan yhteiskuntapolitiikan ja uuden julkisjohtamisen (NPM). Näistä juontuvat taloudelliset tehokkuusvaatimukset (ks. mm. Niiranen 2002; Juhila 2006; Julkunen 2001) heijastuvat väistämättä myös sosiaali- ja terveystaloustalouden organisoimiseen asettaen reunaehdot sosiaalityön kaksoissidoksen mukaisen yhteiskunnallisen tehtävän ja rakenteellisen sosiaalityön toteuttamiseen (ks. myös Mänttari-van der Kuip 2013; 2022).

Mielestäni karu yksilöllisyyttä ja yksilön vastuuta korostava niukka linja, yhteiskunnalliset muutokset ja asiakaskunnan ”huonovointisuus” tai kyvyttömyys toimia. Ei oteta huomioon, vaan koko ajan korostuu talous ja niukkuus. Mielestäni uusliberalismi on voimakkaana ilmiönä osan sosiaalialan ammattihenkilöiden työotteessa, ja kunnat säästävät ja tarkkailevat tehokkuutta. Miten sosiaalityön tehokkuutta ja vaikuttavuutta mitataan? (Vastaaja 480.)

Vastaajien mukaan valtaapitävät ovat tietoisia erilaisista rakenteellisista epäkohdista, mutta he eivät kuitenkaan tunnu olevan halukkaita ratkaisemaan yhteiskunnallista epätasa-arvoa ja epäoikeudenmukaisuutta aiheuttavia rakenteellisia ongelmia.

Olen monta kertaa ajatellut erinäisistä epäkohdista, että laitanko viestiä ylimmälle johdolle, teenkö kantelun Aville, kirjoitanko lehteen, lähetätkö sähköpostia ministerille, otanko yhteyden MOT-ohjelman toimittajaan jne., mutta se on jäänyt, koska oletan ja osin tiedän,

että valtaa käyttävät tietävät epäkohdista, mutta niille ei jostain syystä haluta tehdä mitään (Vastaaja 305).

Aineisto-ote kuvastaa sosiaalityöntekijän näkemystä siitä, että yhteiskunnallisessa valta-asemassa olevien päätöksenteko myötäilee yhteiskunnassamme vallitsevaa ideologiaa ja asenneilmapiiriä asettaen reunaehdoja myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa tavoittelevan sosiaalityön kaksoissidoksen mukaisen yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamiselle.

Se, että sosiaalityö toimii osana julkista sosiaali- ja terveystalvvelujärjestelmää, luo tutkimukseen osallistuneiden sosiaalityöntekijöiden mukaan jännitteitä myös rakenteellisen sosiaalityön tekemiselle. *Sosiaalityön asemaan osana sosiaali- ja terveystalvvelujärjestelmää liittyvät rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteet jakautuvat sosiaalityöntekijöiden vastauksissa sosiaalityön resursointiin ja työskentelyolosuhteisiin liittyviin haasteisiin, päätöksentekijöiden tiedon puutteeseen, sosiaalityön heikkoon asemaan palvelujärjestelmässä ja riittämättömään kansalliseen ohjaukseen.*

Noin kymmenesosa sosiaalityöntekijöistä tuo esille yleisesti *sosiaalityön resursointiin ja työskentelyolosuhteisiin liittyvät haasteet* yhtenä rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteenä. Vastaajien kuvaamat sosiaalityön resursointiin liittyvä tekijät vahvistavat käsitystä siitä, että jos niin yhteiskunnan kuin palvelujärjestelmänkin sosiaalityölle osoittamat resurssit ovat riittämättömät, sosiaalityön toiminta jää reaktiiviselle tasolle (ks. Carniol 1992; Mullaly 2007; Mullaly & Dupré 2019; Mänttären van der Kuip 2022). Sosiaalityöntekijöiden näkemysten mukaan heillä ei ole nykyisessä työtilanteessaan mahdollisuutta kehittää sosiaalityötä rakenteellisen sosiaalityön keinoin, sillä heidän työaikansa kohdentuu lähes yksinomaan yksilötasolla tapahtuvaan työhön (ks. myös Ruonakangas 2021).

Sosiaalityöntekijöiden työaika kuluu täysin perheiden ja yksilöiden kanssa tehtävään asiakastyöhön. Rivityöntekijällä ei ole aikaa tehdä sosiaalista raportointia, tutkimusta, vaikuttamistyötä eikä kehittämistyötä. (Vastaaja 525.)

Työn kuormittavuus ja kiire. Jatkuvasti reaktiivisessa työtilanteessa kehittäminen ja muun kuin suoran asiakastyön miettiminen on haasteellista ja käytännössä mahdotonta. (Vastaaja 253.)

Puutteellisen resurssoinnin lisäksi sosiaalityöntekijät ilmaisevat myös muiden *työskentelyolosuhteisiin liittyvien tekijöiden*, kuten kohtuuttomasta työmäärästä ja pitkäkestoisesta stressistä aiheutuvien työhyvinvoinnin vajeiden sekä sosiaalityöntekijöiden puutteellisen autonomisen aseman, estävän rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista.

Omalla kohdallani myös asiakastyön ja perustehtävän hoitamisen kuormittavuus aiheuttaa sitä, ettei kapasiteetti riitä enää ajattelutyöhön ja rakenteelliseen sosiaalityöhön (Vastaaja 432).

Tutkimustulosten perusteella jo ennestään niukkojen resurssien täysimittaista käyttöä haastavat kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden saatavuuteen, pysyvyyteen ja vaihtuvuuteen liittyvät ongelmat. Ei ole yllättävää, että osa sosiaalityöntekijöistä on sitä mieltä, että nykyisiä resursseja olisi mahdollista kohdentaa nykyistä vaikuttavammin. (Ks. myös Mänttari–van der Kuip 2022; Ruonakangas 2021.)

Lastensuojelun valtava työvoimapula ja alati vaihtuvat työntekijät. Nämä osittain ovat syynä suuriin asiakasmääriin ja keskittymiseen vain kiireellisimpien asioiden hoitoon. Työntekijöillä halukkuutta tehdä vaikuttavampaa työtä niin yksittäisten asiakkaiden kuin rakenteidenkin suhteen, mutta työn arki ei sitä mahdollista tällä hetkellä. (Vastaaja 543.)

Myös *päätöksentekijöiden tiedon puute* nähtiin yhtenä yhteiskunnallisen tason rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteenä. Yhteiskunnalliset rakenteet ja sosiaaliset ongelmat ovat niin monisyisiä, että päättäjien on vaikea tunnistaa rakenteellisten tekijöiden seurauksia asiakkaiden ja asukkaiden elämässä, eikä siten myöskään näiden tekijöiden kustannusvaikutuksia julkisen sektorin toimintaan. Sosiaalityöntekijät tuovat esille, että päätöksentekijät pyrkivät löytämään lyhyt sykliä taloudellisia ratkaisuja sen sijaan, että päätöksenteossa pohdittaisiin kokonaisvaltaisesti pitkän aikavälin sosiaalisia vaikutuksia.

Rakenteellista sosiaalityötä ja sen mahdollisuuksia ei tunnisteta organisaatiossa tai kunnallisessa päätöksenteossa tai se ei tarjoa päättäjien ja talouden lyhytsyklisestä näkökulmasta säästöjä tarpeeksi nopeasti (Vastaaja 404).

Kaupungissa on monta kerrosta esimiehiä ja päätöksenteko on niin monen portaan takana, että asioista päättää sellaiset ihmiset, jotka eivät tiedä käytännön arjen mahdollisuuksista ja haasteista. (Vastaaja 527.)

Sosiaalityöntekijät ilmaisivat *sosiaalityön heikkoon asemaan palvelujärjestelmässä* liittyviä yhteiskunnallisen tason rakenteellisen sosiaalityön esteitä (ks. myös Ruonakangas 2021). Eräs tutkimukseen osallistuneista sosiaalityöntekijöistä kuvasi tätä seuraavasti: *“Sosiaalityöllä ei ole riittävästi valtaa määritellä professionaalista asemaansa, ja lisäksi vallitsevat institutionaaliset valtarakenteet eivät mahdollista sitä, että sosiaalisia ongelmia käsittelevään tietoon suhtauduttaisiin riittävän vakavasti.”* (Vastaaja 255). Osa tutkimukseen osallistuneista toi esille, että sosiaalityön on vaikea ottaa yhteiskunnallisen tehtävänsä vaatimaa tilaa rakenteellisen sosiaalityön keinoin, koska sosiaalinen näkökulma ja siten myöskään sosiaalihuollon kysymykset eivät tule terveydenhuollon rinnalla kuulluiksi ja huomioituiksi palvelujärjestelmässä.

Sote-yhteistyössä sosiaali on jäänyt terveyden alle – emme tule enää kuulluksi, terveydenhuolto kuullaan ja ratkaisut tehdään terveydenhuolto edellä ja sosiaalihuollolta ei edes kysytä enää mitään. Tämä oli oikeudenmukaisempaa/tasapuolisempaa kuntatasolla. Miten siis tehdä rakenteellista työtä, kun meitä ei enää ole olemassa? Miten äänemme kuuluisi, kun kukaan ei kuuntele/kysy? (Vastaaja 191.)

Myös *riittämätön rakenteelliseen sosiaalityöhön kohdistuva kansallinen ohjaus* (ks. myös Juurikkala 2022, 23) koettiin yhtenä yhteiskunnalliselta tasolta tulevana rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estävänä tekijänä. Esimerkiksi *“epäselvä lainsäädäntö (esim. resurssien perustelu ja riittämätön ohjaus yhdenmukaisista käytännöistä valtion tasolta)”* (Vastaaja 3) mainittiin rakenteellisen sosiaalityön esteenä, samoin kuin *“se, ettei kukaan sitä vaadi. ... Suurin ongelma on se, ettei lakisäätteistä velvollisuutta johdon taholta*

vaadita, eikä sitä myöskään valvovat tahot (esim. AVI) toimijoilta odota.” (Vastaaaja 363). Tutkimukseen osallistuneet kuvaavat sosiaalihuoltolakiin kirjattun rakenteellisen sosiaalityön vastuutahon määrittelemättömyyttä. Kansallisen ohjauksen puutteesta kertovat osaltaan myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keväällä 2021 toteuttaman rakenteellisen sosiaalityön kansallisen kuntakyselyn tulokset (Liukko ym. 2022a).

7.2 Organisaatioon liittyvät rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteet

Organisaatioon liittyvät esteet muodostavat suurimman (67,4 %) rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estävän teemallisen kokonaisuuden. Ne jakautuvat sosiaalityöntekijöiden vastauksissa *resursointiin liittyviin puutteisiin ja haasteisiin, rakenteellisen sosiaalityön organisointiin liittyviin puutteisiin, monitoimijaisen yhteistyön puutteisiin, vaikuttamismahdollisuuksiin liittyviin haasteisiin sekä joustamattomiin käytäntöihin ja rakenteisiin* (ks. taulukko 1).

Lähes kolmasosa sosiaalityöntekijöistä mainitsi organisaatioon kytkeytyväksi rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estäviksi tekijöiksi erilaiset *rakenteellisen sosiaalityön organisointiin liittyvät puutteet*. Organisoinnin puutteet ilmenevät sosiaali- ja terveystalvelujärjestelmässä ensinnäkin siten, että *rakenteellinen sosiaalityö ei jäsenny osana julkishallinnollista työtä* (ks. myös Liukko ym. 2022a; Ruonakangas 2021; Roitto 2020; Poikselkä 2019; Heinonen 2016).

Rakenteellista sosiaalityötä ei ole tunnistettu organisaatiossamme yhdeksi tärkeäksi ja lain velvoittamaksi tehtäväksi sosiaalihuollossa. Rakenteellisesta sosiaalityöstä ei puhuta, sitä ei ole sellaisenaan kirjattu sosiaalityöntekijöiden tehtäväkuviin. Rakenteellisen sosiaalityön tekemiselle ei ole luotu rakenteita, eikä siihen ole varattu työaikaa. (...) Rakenteellisen sosiaalityön tekeminen jää yksittäisen tiimin ja sen esimiehen innostuksen ja voimien varaan. (Vastaaaja 121.)

Koska rakenteellinen sosiaalityö ei jäsenny osana julkishallinnollista työtä, rakenteelliselle sosiaalityölle ei ole myöskään *laadittu toimin-*

tasuunnitelmaa ja siltä puuttuu johtaminen (ks. myös Ruonakangas 2021, 68; Roitto 2020, 70). Näin ollen ei ole yllättävää, että rakenteelliseen sosiaalityöhön sisältyvä *tietotyö ei myöskään hahmotu osana organisaatioiden toimintaa*.

Rakenteellisen sosiaalityön pitäisi sisältyä yhtenä osana koko asiakasprosessiin ja tiedon tuottamisen rakenteellisesta sosiaalityöstä pitäisi olla käytettävissä tietojärjestelmissä jo sisään rakennettuina, jotta rakenteellista tietoa voisi helposti hyödyntää eri vaikuttamisenareenoilla (Vastaaja 90).

Myös tietojärjestelmien kehittymättömyys estää rakenteellisen sosiaalityön tietotyön suunnitelmallista tekemistä. Nykyiset asiakastietojärjestelmät eivät sosiaalityöntekijöiden mukaan mahdollista systemaattista tiedon keräämistä (ks. myös Roitto 2020, 74, 76; Ruonakangas 2021, 68). Tietojärjestelmien sijaan tietoa kerätään manuaalisesti laskemalla ja arvioimalla. Kerätty tieto on pirstaleista ja jää irralliseksi, eikä tieto ole kansallisesti yhtenäistä (ks. Liukko ym. 2022a, 152; Partanen ym. 2022, 41, 44, 56). Näin ollen tiedon hyödyntäminen jää epäsystemaattiseksi eikä tietoa saada hyödynnettyä tehokkaasti tiedolla johtamisessa, päätöksenteossa ja palvelujärjestelmän kehittämisessä.

Rakenteellisen sosiaalityön jäsentymättömyys osana julkihallinnollista työtä sekä rakenteellisen sosiaalityön toimintasuunnitelman ja johtamisen puuttuminen ovat mitä ilmeisimmin yhteydessä myös muihin sosiaalityöntekijöiden esille nostamiin organisatorisiin rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteisiin, kuten *rakenteellisen sosiaalityön keskustelukulttuurin puuttumiseen* (ks. myös Ruonakangas 2021, 68) ja *rakenteellisen sosiaalityön jäsentymättömyyteen osana sosiaalityöntekijöiden tehtävänkuvaa* (ks. myös Roitto 2020, 73; Ruonakangas 2021, 68).

Työnantaja ei tunnista rakenteellista sosiaalityötä ja sen tärkeyttä, ja anna sen tekemiselle ja keskustelulle aikaa työyhteisössä (Vastaaja 582).

Jos organisaatiosta puuttuu rakenteellisen sosiaalityön toimintasuunnitelma ja sovitut käytännöt sekä niiden johtaminen, organisaatioon

ei ole päässyt muotoutumaan rakenteellisen sosiaalityön toimintakulttuuria, joka synnyttäisi ja pitäisi yllä keskustelua rakenteellisesta sosiaalityöstä ja sen tavoitteista. Rakenteellisen sosiaalityön organisatorisen tehtäväksiannon puuttuessa sosiaalityöntekijöiden on vaikea löytää tilaa rakenteellisen sosiaalityön tekemiselle, etenkin kun rakenteellista sosiaalityötä ei ole määritelty sosiaalityöntekijöiden tehtävänkuvaan kuuluvaksi, eikä sen tekemiseen ole osoitettu työaikaa.

Rakenteellista sosiaalityötä on tehty tutkimukseen osallistuneiden sosiaalityöntekijöiden mukaan erilaisissa kehittämishankkeissa, sillä osa sosiaalityöntekijöistä näki *rakenteellisen sosiaalityön kehittämishankkeiden irrallisuuden* yhdeksi rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteeksi. On tulkittavissa, että rakenteellisen sosiaalityön kehittämishankkeet eivät integroidu pysyväksi osaksi palvelujärjestelmää ja sen toimintakäytäntöjen kehittämistä (ks. myös Ruonakangas 2021; Roitto 2020, 82).

Yleensä nämä rakenteellisen sosiaalityön asiat ovat kehittämishankkeita tai aloitteita viedä asioita makrotasolla eteenpäin (Vastaaja 539).

Yli puolet sosiaalityöntekijöistä ajattelee organisaatioon liittyvien rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteiden johtuvan *resursointiin liittyvistä puutteista ja haasteista*. Resursoinnin puutteisiin liittyen joka kolmas sosiaalityöntekijä mainitsi rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteeksi sen, että nimenomaan *rakenteelliseen sosiaalityöhön ei resursoida* joko riittävästi tai ollenkaan (ks. myös Baltzar 2016, 63; Roitto 2020, 74, 82; Kuisti 2021, 16; Ruonakangas 2021, 70). Sosiaalityöntekijöiden mukaan heillä ei ole mahdollisuutta tehdä rakenteellista sosiaalityötä osana työtehtäviään, koska työaika kohdistuu yksinomaan asiakas- ja perhekohtaiseen työskentelyyn.

Se, ettei sille ole mahdollistettu resursseja eikä rakenteita organisaatiossa (Vastaaja 39).

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kohdistettujen resurssien puutteen lisäksi reilu neljäsosa sosiaalityöntekijöistä toi esille, että yleensä ottaen sosiaalityön *resurssien ja työmäärän epäsuhtaisuus* estää rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista. Niin asiakastyössä kuin johtavina sosiaalityön-

tekijöinä työskentelevät sosiaalityöntekijät kokevat työmäärän kohtuuttomana. Niukkojen resurssien koetaan menevän lähes yksinomaan määräaikaSIDOTTUUN palvelutakuun alaiseen työskentelyyn. Näin ollen sosiaalityötä leimaa reaktiivinen työskentelyote, eikä ennaltaehkäisevälle suunnitelmalliselle työskentelylle tunnu löytyvän tilaa (ks. myös Mänttären van der Kuip 2022, 38; 2013, 17; Baltzar 2013, 50, 63; Roitto 2020, 82; Ruonakangas 2021 70, 79).

Vähäiset resurssit; rakenteellista sosiaalityötä tehdään asiakastyön ohella, ja kun asiakkaita on enemmän kuin ehtii tehdä, ei aikaa jää rakenteelliselle työlle riittävästi (Vastaja 283).

Sosiaalityöntekijöiden resursseihin liittyvien näkemysten perusteella ei ole yllättävää, että sosiaalityöntekijät nostavat esille rakenteellisen sosiaalityön tekemisen yhtenä merkittävänä esteenä myös sen, että *kehittämiseen ja suunnitteluun ei resursoida*. Kuten pienen kunnan aikuissosiaalityöntekijä kommentoi: “*Ajan puute, tehdään vain välttämättömimmät, kiireelliset asiat. Työn kehittämiseen ei varata aikaa.*” (Vastaja 153.) Työ täyttyy byrokraattisilla tehtävillä.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijän roolissani kontaktipintani kehittämistyöhön on työn puitteissa lähes olematon. (...) Työntekijät kuormittuvat toimeenpanoroolissa byrokratialla, jossa ei suosita ihmettelystä, vaan olemassa olevien ohjeiden rivakkaa toimeenpanoa. (Vastaja 316.)

Myös sosiaalityöhön kohdistuvat *säästö- ja tehokkuuspaineet* koettiin yhtenä merkittävimmistä rakenteellisen sosiaalityön toteuttamisen esteistä (ks. myös Baltzar 2016, 63; Poikselkä 2019, 50). Sosiaalityöntekijät toivat esille, että poliittiset päättäjät ja sosiaali- ja terveystalouden ylin johto odottavat sosiaalityöltä nopeita säästötoimenpiteitä, eikä päätöksenteossa myöskään huomioida rakenteellisen sosiaalityön pitkän aikavälin mahdollisuuksia vaikuttaa alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Sosiaalityöntekijät korostivat, että sosiaalityön tuloksellisuutta ei tulisi mitata ainoastaan toteutuneen asiakastyön määrällä tai arvioida yksinomaan taloudellisista resursseista käsin (ks. Mänttären van der-Kuip 2013, 16). Kuten Mänttären van der-Kuip (2013, 16)

on todennut, tämän kaltaiset käytännöt voivat pahimmillaan kaventaa sosiaalityön todellisia tavoitteita ja ohentaa sosiaalityön eetosta.

Kunnallisella puolella johdon näköalattomuus sosiaalityön vaikuttavuutta kohtaan. Sosiaalityön vaikuttavuutta ei tunnisteta, sitä ei arvosteta, eikä siihen anneta rahaa, eikä aikaa. Ylin johto ei ole kiinnostunut sosiaalityöstä muussa kuin säästämielessä – missä asioissa vielä sosiaalityössä voitaisiin säästää? (Vastaaja 463.)

Vain määräaikoihin sidottua työtä seurataan, määräajoissa pysyminen ja muut mitattavat työt tuntuvat olevan tärkeitä (Vastaaja 29).

Lähes kymmenesosa sosiaalityöntekijöistä nimesi yhdeksi rakenteellisen sosiaalityön tekemisen suurimmista esteistä *monitoimijaisen yhteistyön puutteen*, joka tuli esille *sosiaalityöntekijöiden, johdon ja poliittisten päättäjien välisen vuorovaikutuksen vähäisyytenä* (ks. Poikselkä 2019), *sosiaalityön eri tehtäväalueiden sisäisen yhteistyön vähäisyytenä* (ks. Baltzar 2016, 64), *hallintorajat ylittävän yhteistyön vähäisyytenä*, *kuntalaisten kanssa tehtävän yhteistyön vähäisyytenä* (ks. Ruonakangas 2021, 72) sekä *yhteisen keskustelun ja kehittämisen mahdollistamien foorumien puutteena*. Sosiaalityöntekijät toivat monitoimijaisen yhteistyön näkökulmasta esille myös sen, että rakenteellisten muutosten suunnittelu ja arviointi tulisi toteuttaa nykyistä vahvemmassa vuorovaikutuksessa yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Näin taloudelliset ja inhimilliset tekijät tulisivat nykyistä kokonaisvaltaisemmin huomioiduksi.

Yhteiskunnan eri toimijat eivät ole riittävän aktiivisessa vuorovaikutuksessa, jotta muutoksia voitaisiin toteuttaa. Jokainen kehittää omaa työtään, rakenteellinen sosiaalityö vaatisi muutoksia laajemmin. (Vastaaja 373.)

Rakenteellinen ajattelu tulisi tapahtua läpileikkaavasti kuntaorganisaatioissa. Sektoreiden rajojen ylittäminen tulisi olla helpompaa. On melko erikoista ajattelua ja toimintaa, että eri sektorit sysäävät kustannuksia toisille sektoreille, jotta heidän oma toimintansa näyttäisi tilastoissa hyvältä. Näin ollen tuotetaan epäoikeudenmukaisia palve-

luita ja luodaan eriarvoisuutta tuottavia rakenteita. Loppujen lopuksi, kaikki säästöt ja kulut heijastuvat kuntalaisten hyvinvointiin. (Vastaaja 514.)

Kuten Pohjola (2011) ja Muotka (2013) ovat asian esittäneet, palvelujärjestelmän kehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä ja verkostoitumista yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Kuitenkin erilaiset *joustamattomat rakenteet ja käytännöt*, muun muassa *vakiintuneiden toimintakäytäntöjen ja byrokraattisten organisaatorakenteiden* nähtiin estävän rakenteellisen sosiaalityön tekemistä. Byrokraattiseen organisaatorakenteeseen liittyvät tekemisen esteet liittyvät sosiaalityöntekijöiden mukaan muun muassa organisaation hierarkkiseen rakenteeseen, asioiden hitaaseen etenemiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen odotteeseen. Tällöin myös yhteistyö on vaarassa lamaan.

Lisäksi *vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät haasteet*, kuten *vaikuttamisväylien puuttumisen ja hiljentämisen kulttuurin* koettiin estävän rakenteellisen sosiaalityön tekemistä. Osa sosiaalityöntekijöistä toi esille näkemyksensä, että sosiaalityöntekijöitä ei kuulla organisaatioissa sosiaalisesti kestävä päätöksenteon tukena.

Johto tai esihenkilöt eivät ole kiinnostuneita tai kuuntele asiakkaiden/potilaiden kanssa päivittäin työskentelevien tiedosta ja näkemyksistä esim. sosiaalisiin ongelmiin liittyen. Isompia päätöksiä ja linjauksia tehdessä ei selvitetä tai pysähdytä miettimään, miten ne käytännössä vaikuttavat etenkin heikoimmassa asemassa olevien asemaan ja elämään. Sitten asiakkaita autetaan ja tuetaan ”korjaamaan” näiden seurauksia omassa elämässään. Usein sosiaalityön ”edustajat” ovat esihenkilöitä tai päälliköitä, jotka ovat etäännyneet jo vuosia sitten asiakkaiden arjesta ja siitä saatavasta tiedosta. (Vastaaja 450.)

Sosiaalityöntekijöiden esille nostamat vaikuttamisväylien puuttumiseen liittyvät haasteet kuvaavat sitä, että ainakin osalla asiakastyötä tekevistä sosiaalityöntekijöistä on tunne, etteivät he tule kuulluksi, eikä heillä ole mahdollisuutta vaikuttaa kuntalaisten elinolosuhteita muotoileviin poliittisiin ja instituutionaalisiin päätöksiin. Myös Ruonakankaan (2021) tutkielman tulokset osoittavat, että sosiaalityöntekijät kokevat,

ettei heillä ole juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa organisaatioidensa päätöksentekoprosesseihin.

Hiljentämisen kulttuuria sosiaalityöntekijät kuvasivat muun muassa siten, että *“työntekijän oletetaan olevan lojaali työnantajaa kohtaan, mikä vaikeuttaa rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista, vaikka kyseessä ei olisi edes työskentelyorganisaatioon liittyvä ongelma”* (Vastaja 456). Erittäin kuvaava esimerkki hiljentämisen kulttuuria tuottavista toimintakäytännöistä on seuraava keskikokoisen kunnan sosiaalityöntekijän kuvaus tapahtuneesta: *“Kerran käytin ilmoitusvelvollisuuttani ja ”ilmiannoin” työpaikkani tilanteen sote-lautakunnan puheenjohtajalle, tästä tuli paha silmää johdolta ja lähiesimieheni sai nuhteet, kun ei pidä työntekijäänsä kurissa.”* (Vastaja 437.)

Julkisuustyöhön liittyen osa sosiaalityöntekijöistä nosti esiin sen, että työskentelyorganisaatio ei tue sosiaalityöntekijöitä epäkohtien esille tuomisessa (ks. myös Tiitinen 2019, 93–94). Osa toi esille, että heidän on pitänyt hyväksyttää tiedotusvälineisiin kirjoittaminen tai haastattelukutsu ylimmässä johdossa.

Esimiestyössä otettiin käyttöön ennakkosensuuri: kaikki kirjoitukset tiedotusvälineisiin pitää hyväksyttää ylimmällä johdolla ennen julkaisua. Samanaikaisesti esimiehiä kiellettiin vastaamasta toimittajien haastattelukutsuihin – kaikki toimittajien yhteydenotot on ohjattava ylimpään johtoon. (Vastaja 26.)

Osa sosiaalityöntekijöistä oli kokenut suoranaista vaientamista tuoden esille, että organisaation johto oli kieltänyt sosiaalityöntekijöitä ottamasta kantaa tai ilmaisemasta mielipiteitään sosiaalityöhön liittyvistä asioista julkisilla ja poliittisilla sekä kansalaisjärjestöjen areenoilla ja toimintakentillä (ks. myös Tiitinen 2019, 55, 90; Simola 2018).

Talon johto on kieltänyt yksittäisiä työntekijöitä ottamasta kantaa millään muotoa sosiaalipalveluiden tilaan ja tasoon edes yleisellä tasolla lehdissä, poliittisissa piireissä taikka kansalaisjärjestöissä. Tästä esimerkkinä työntekijä sai kirjallisen varoituksen kerrottuaan työnsä vaikeuksista. Työntekijöille on sanottu, että johto on ainoa taho, jolla on oikeudet kommentoida sosiaalipalveluita julkisesti. Näin sosi-

aalipalveluiden todellinen tilanne ja ongelmat eivät tule esille missään instanssissa, kuten poliittiset päättäjät, kansalaisjärjestöt taikka AVI ja Eduskunnan oikeusasiamies, koska kukaan ei yksinkertaisesti uskalla avata suutaan. (Vastaaja 344.)

Kaiken kaikkiaan organisatorinen vaikuttamisväylien puuttuminen ja julkisuustyöhön liittyvä hiljentämisen kulttuuri estävät sosiaalityössä havaittujen ongelmallisten tilanteiden potentiaalista poliittista ja julkista tunnustamista. Sosiaalityöntekijöiden esille tuomat rakenteellisen sosiaalityön haasteet kuvaavat sitä käytännön tosiasiaa, että sosiaalityön asema osana julkisen järjestelmän instituutionaalisia rakenteita ei ole ristiriidaton. Sosiaalityöntekijöiden organisatorinen toimintamahdollisuuksien kaventaminen on omiaan heikentämään demokraattisen yhteiskunnan toteutumista (ks. Keränen 2013; Palonen ym. 2019). Edes välillinen osallistuminen poliittiseen päätöksentekoon, tiedon tuottaminen ja sosiaalisten vaikutusten arviointi sekä heikossa elämäntilanteessa elävien ihmisten äänen kuuluviin saaminen edesauttaisivat rakenteellisen sosiaalityön tavoitteiden ja demokraattisen yhteiskunnan toteutumista (ks. Keränen 2013; Palonen ym. 2019).

7.3 Sosiaalityön profession liittyvät rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteet

Reilu viidesosa vastaajista mainitsi rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteiden liittyvän *sosiaalityön profession*. Profession liittyvät esteet jakautuvat sosiaalityöntekijöiden vastauksissa *rakenteellisen sosiaalityön osaamisen puutteisiin, professionaalisen tuen puutteeseen ja sosiaalityöntekijöiden henkilökohtaisista syistä johtuviin esteisiin* (ks. taulukko 1).

Lähes 15 prosenttia vastaajista ilmaisi *rakenteellisen sosiaalityön puutteelliseen osaamiseen* liittyviä mainintoja profession sisäisenä rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estävänä tekijänä (ks. myös Ruonakangas 2021). Osaamisen puutteet liittyvät sosiaalityöntekijöiden mukaan ensinnäkin *puutteelliseen vaikuttamisaamiseen*, jonka seurauksena esimerkiksi yksilöiden ongelmien yhteiskunnalliset yhteydet ja rakenteellisen vaikuttamisen mahdollisuudet voivat jäädä tunnistamatta (ks. Tiitinen 2019;

Kaihluvirta–Häikiö 2022). Vaikuttamisosuamiseksi liittyvät puutteet ovat yhteydessä myös siihen, että sosiaalityöntekijöiltä puuttuu rohkeutta tuoda esille havaitsemiaan sosiaalisia ja yhteiskunnallisia epäkohtia.

Ajattelen, että me sosiaalityöntekijät miellämme rakenteellisen sosiaalityön joksikin erittäin vaativaksi ja vaikeaksi asiaksi, johon ei ehkä ole riittävästi osaamista. Omalla kohdallani ainakin on näin. Puuttuu rohkeutta viedä niitä omia ajatuksiani ja huomiotani eteenpäin, joita jatkuvasti asiakas- ja verkostotyössä saan, jos minulla ei ole heti täydellistä ehdotusta asian/tilanteen korjaamiseksi tai muuttamiseksi. (Vastaaja 176.)

Osa tutkimukseen osallistuneista sosiaalityöntekijöistä mainitsikin osaamiseen liittyväksi rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteeksi *koulutuksen puutteen* niin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kuin lisäkoulutuksessakin.

Itse rakenteellisen työn koulutus. Itse en ole saanut rakenteelliseen työhön mitään koulutusta, joten on todella vaikea sitä myöskään toteuttaa. (Vastaaja 51.)

Ongelmaksi nähtiin, että professiolta itseltään *puuttuu jaettu käsitys rakenteellisen sosiaalityön käytännöstä* eli siitä, miten rakenteellista sosiaalityötä tulisi käytännössä toteuttaa (ks. Baltzar 2013). Tutkimustulos ei ole yllättävä, sillä rakenteellista sosiaalityötä on kritisoitu siitä, että sen teoreettiset näkökulmat eivät ole riittävällä tavalla pystyneet konkretisoimaan, miten rakenteellista sosiaalityötä toteutetaan käytännön sosiaalityössä (ks. Payne 2021, Chan 2018). Rakenteelliseen sosiaalityöhön liittyvän empiirisen tutkimuksen vähäisyys on myös omalta osaltaan vaikuttanut siihen, että sosiaalityön professiolle ei ole muodostunut jaettua käsitystä rakenteellisen sosiaalityön käytännöstä (ks. Chan 2018). Vastaajat toivat esille, että rakenteellinen sosiaalityö käytännön toimintana mielletään usein hyvin suppeasti lähinnä sosiaaliseksi raportoinniksi. Sosiaalityöntekijöiden mukaan käsitys rakenteellisen sosiaalityön käytännöstä on puutteellista sosiaalityöntekijöiden lisäksi organisaatioiden muilla toimijoilla, kuten sosiaali- ja terveystalveluiden johdolla ja poliittisilla päättäjillä (ks. myös Liukko ym. 2022a, 34).

Kukaan ei tunnu tietävän, mitä rakenteellinen sosiaalityö on ja miten se liittyy mihinkään. Tietoa puuttuu rivityöntekijöiltä korkeimpaan poliittiseen ja virkamiesjohtoon saakka. (Vastaaja 443.)

Osa tutkimukseen osallistuneista ilmaisi rakenteellisen sosiaalityön osaamiseen liittyväksi esteeksi myös *rohkeuden puutteen toimia professionilta saadun mandaatin edellyttämällä tavalla* (ks. myös Ruonakangas 2021; Tiitinen 2019). Sosiaalityöltä professiona kaivattiin muun muassa nykyistä vahvempaa kriittistä ja yhteiskunnallisia epäkohtia esille nostavaa työskentelyä.

Osittain kyse on myös sosiaalityöntekijöiden ammattikuntaa ja naisvaltaisia aloja ylipäättään vaivaavasta kiltteydestä sekä yleisestä suomalaisesta mentaliteetista, joihin ei yleensä kuulu asioista kiistely, väittely, eikä niiden voimallinen ajaminen. Asioita kritisoiva ja uudistuksia voimallisesti ajava sosiaalityöntekijä voi myös helposti joutua esimerkiksi ylemmän tahon tai yhteistyötahojen hampaisiin muun muassa edellä mainituista syistä. (Vastaaja 109.)

Rakenteellinen sosiaalityö ei ole yksin tehtävää työtä. Sosiaalityöntekijät tarvitsevat sekä professionaalista että kollegiaalista tukea yhteiskunnallista muutosta tavoittelevan työskentelynsä tueksi. Siksi ei ole yllättävää, että *professionaalisen tuen puute* nähdään yhtenä rakenteellisen sosiaalityön tekemisen merkittävänä esteenä (ks. myös Ruonakangas 2021). Teemallisena kokonaisuutena professionaalisen tuen puute koostuu sosiaalityön sisällä vallitsevasta *hiljaisuuden kulttuurista, kollegoiden tuen puutteesta, heikosta itseymmärryksestä* sekä *ohuesta käytännön ja tutkimuksen suhteesta*, jotka kaikki omalta osaltaan estävät rakenteellisen sosiaalityön tekemistä.

Osa tutkimukseen osallistuneista ilmaisi, että sosiaalityön professionissa vallitseva *hiljaisuuden kulttuuri* estää rakenteellisen sosiaalityön tekemistä (ks. myös Tiitinen 2019). Kun sosiaalityöntekijät eivät ole kovin aktivoituneita ottamaan yhteiskunnallisesti kantaa, se omalta osaltaan ylläpitää sitä, että sosiaalityön, mukaan lukien rakenteellisen sosiaalityön, tunnettavuus ei ole kovin vahvaa alan ulkopuolella.

Sosiaalityöntekijöiden näkemysten perusteella näyttää, että rakenteelliseen sosiaalityöhön on vaikea saada professionaalista tukea myös siitä

syystä, että *sosiaalityön toimintakulttuuri painottuu yksilökohtaiseen työskentelyyn* ja rakenteellinen sosiaalityö nähdään irrallisena muusta sosiaalityöstä (ks. myös Ruonakangas 2021, 88; Poikselkä 2019, 45, 56). Sosiaalityöntekijät näkevätkin, että rakenteellinen sosiaalityö tulisi ymmärtää osana kokonaisvaltaista sosiaalityön orientaatiota.

Rakenteellisen sosiaalityön merkitystä ei tunnisteta perheneuvolatyössä. Keskitytään ihmisten henkilökohtaisiin ongelmiin, eikä aina havaita niiden yhteyttä yhteiskunnalliseen tilanteeseen. (Vastaaja 88.)

Yksilökohtaiseen työskentelyyn painottuvan työorientaation takia ei ole yllättävää, että sosiaalityöntekijät nimeävät *kollegoiden tuen puutteen*, mukaan lukien työyhteisön sitoutumattomuuden yhdeksi rakenteellisen sosiaalityön tekemisen merkittävistä esteistä (ks. Savola 2016, 56; Poikselkä 2019, 48). On ymmärrettävää, että sosiaalityöntekijöiden on vaikea saada kollegiaalista tukea työkavereiltaan ja esihenkilöltään rakenteellisen sosiaalityön tekemiseen ja kehittämiseen, koska työyhteisöihin ja organisaatioihin ei ole päässyt muodostumaan rakenteellisen sosiaalityön toimintakulttuuria.

Kokemukseni mukaan rakenteellinen sosiaalityö on usein yksittäisen työntekijän omasta mielenkiinnosta ja aktiivisuudesta riippuvaa, jolloin rakenteelliselle sosiaalityölle ei ole varattu työaikaa eikä sille välttämättä ole työyhteisön tai esihenkilön tukea (Vastaaja 128).

Käytännön ja tutkimuksen suhteeseen liittyen sosiaalityöntekijät ajattelevat, että käytännön työskentelystä puuttuu usein teoria- ja tutkimusperusteisuus (ks. Kuisti 2021, 27), kuten eräs sosiaalityöntekijä kommentoi: *“Akateemisen sosiaalityön tutkimuksen ja käytännön sosiaalityön välillä on iso kuilu. Asiakastyöntekijät ja tutkimuksellisesti tai rakenteellisesti argumentoivat eriytyvät.”* (Vastaaja 125.) Toisaalta sosiaalityöntekijät nostivat esiin sen, että heillä *“ei löydy sijaa tutustumiseen julkaisuihin tai osallistua koulutuksiin kuin aivan minimisti”* (Vastaaja 572). Lisäksi vaikuttavuustutkimuksen ja kvantitatiivisen tutkimuksen puute nostettiin esille rakenteellisen sosiaalityön esteinä.

Yllättävänkin moni sosiaalityöntekijä mainitsi *henkilökohtaiset syyt* rakenteellisen sosiaalityön tekemistä estäväksi tekijäksi. Lähes viisi pro-

senttia ilmaisi *motivaation puutteen* tai *henkilökohtaisen leimaantumisen pelon* estävän rakenteelliseen sosiaalityöhön tarttumista (ks. myös Tiitinen 2019; Simola 2018; Ruonakangas 2021).

Leimautumisen pelko vaikuttaa ko. työn tekemiseen. (Vastaaja 180.)

Valittajan maineen saamisen pelko/aikaisemmat kokemukset estävät ainakin minua. (Vastaaja 440.)

Kun rakenteellisen sosiaalityön professionaalisen tason tekemisen esteitä tarkastelee kokonaisuutena, tulevat myös rakenteellisen sosiaalityön toteuttamista estävät henkilökohtaiset syyt paremmin ymmärretyiksi. Tutkimustulokset osoittavat, että rakenteellisen sosiaalityön toimintakulttuurin ja kollegiaalisen tuen puuttuessa, rakenteellinen sosiaalityö näyttää jäävän lähinnä yksittäisten sosiaalityöntekijöiden aktiivisuuden varaan. On ymmärrettävää, että yksin toimiessaan sosiaalityöntekijöillä ei ole rohkeutta toimia sosiaalityön mandaatin mukaisella tavalla ja he eivät uskalla esimerkiksi leimaantumisen pelossa nostaa havaitsemiaan rakenteellisia epäkohtia esille (ks. myös Tiitinen 2019; Ruonakangas 2021).

Sosiaalityöntekijöiden esiin nostamat rakenteellisen sosiaalityön tekemisen esteet tuottavat omalla tavallaan karua kuvaa rakenteellisen sosiaalityön erilaisista toimintaympäristöistä. Ne ovat kuitenkin hyvin havainnollistavia ja informatiivisia tekijöitä, joihin on mahdollista vaikuttaa rakenteellisen sosiaalityön keinoin. Ne eivät ole yksittäisten sosiaalityöntekijöiden ratkaistavissa, vaan ne edellyttävät laajempia yhteiskunnallisia ja sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmään liittyviä toimenpiteitä, unohtamatta sosiaalityön profession kehittämistä. Siten kiinnostavaa on, millaisia kehittämissuhteita sosiaalityöntekijät esittävät rakenteellisen sosiaalityön tilanteen parantamiseksi.